

**קצין בכיר במשמרות המהפכה מודה באופן חריג במעורבות
איראנית בירי טילים על-ידי החות'ים בתימן לעבר מכליות
נפט סעודיות
ד"ר רז צימט**

20 באוגוסט 2018

עיקרי תמונת המצב

ב-7 באוגוסט 2018 פרסמה סוכנות הידיעות האיראנית פארס ראיון עם **נאצר שעבאני**, קצין בכיר במשמרות המהפכה. בראיון טען שעבאני, כי **איראן הורתה למורדים החות'ים בתימן לפגוע בשתי מיכליות סעודיות במיצר באב אלמנדב ב-25 ביולי 2018**. "אמרנו לתימנים לפגוע בשתי מיכליות סעודיות והם פגעו", צוטט הקצין האיראני. זוהי **התבטאות חריגה, שכנראה נאמרה בהיסח הדעת, באשר בעבר הכחישה איראן טענות, שהועלו בסעודיה ובמערב בדבר מעורבותה בתקיפת מכליות הנפט הסעודיות**. לנוכח הסערה שעוררה ההתבטאות הזדרזו סוכנות פארס ודובר משמרות המהפכה, להכחיש את דברי שעבאני וטענו כי הם הובאו באופן חלקי ומסולף.

◀ נאצר שעבאני הוא קצין בכיר במשמרות המהפכה שמאז שנות השמונים מילא בהם תפקידי פיקוד מגוונים, בין השאר שימש כסגן מפקד משמרות המהפכה בטהראן וסגן מפקד אוניברסיטת אמאם חסין להכשרת קצינים במשמרות המהפכה (תפקיד בו כיהן לפחות עד יוני 2018). תפקידיו אלו **מצביעים על הנגישות הטובה של שעבאני למשמרות המהפכה ומקנים אמינות להתבטאותו בדבר ההנחיה האיראנית למורדים החות'ים לפגוע במכליות הסעודיות**. התבטאותו סיפקה הוכחה נוספת למעורבות הישירה של איראן במערכה הצבאית בתימן ולסיוע הגובר שהיא מעניקה למורדים החות'ים.

נאצר שעבאני (אתר המנהיג העליון של איראן, 24 בינואר 2013).

◀ ברקע להתבטאותו של נאצר שעבאני עומדים **איומים מפורשים שהושמעו בעיתונות האיראנית לפגוע במכליות נפט סעודיות בים האדום**. חוסין שריעת מדרי עורך היומון הרדיקלי כיהאן קרא במפורש למורדים

החות'ים בתימן לתקוף מיכליות נפט סעודיות במפרץ עדן ובים האדום בתגובה להמשך התקיפות הצבאיות בתימן (12 בדצמבר 2017). זאת ועוד, את תקיפת המכליות הסעודיות ניתן לראות גם בהקשר הרחב יותר של יחסי איראן ארה"ב. התקיפה התרחשה במקביל לאיומי איראן למנוע את ייצוא הנפט מהמפרץ ולסגור את מיצרי הורמוז, אם ייפגע ייצוא הנפט שלה בעקבות השבת הסנקציות הכלכליות נגדה. בהקשר זה יתכן איפא שהירי לעבר המכליות הסעודיות נועד להעביר מסר מרתיע מצד איראן בנוגע לביטחון נתיבי השיט וייצוא הנפט מהמפרץ הפרסי.

תקיפת מכליות הנפט הסעודיות בחודיזה: עיקרי האירוע.

◀ ב-25 ביולי 2018, תקפו המורדים החות'ים בתימן, המסתיעים ע"י איראן, שתי מכליות נפט סעודיות, שהפליגו בים האדום. התקיפה ארעה ממערב לחודיזה, עיר נמל אסטרטגית הנמצאת בשליטת החות'ים מאז שנת 2014. בחודשים האחרונים נלחמים המורדים החות'ים על המשך האחיזה בחודיזה מול מתקפת כוחות ממשלת תימן בסיוע הקואליציה הערבית בהובלת ערב הסעודית. דרך עיר נמל זו עובר רוב הסיוע ההומניטרי לתימן ועל-פי הערכות גם סיוע איראני למורדים החות'ים.

◀ אחת המכליות, שנשאו משלוחי נפט מסעודיה למצרים, נפגעה, ככל הנראה מירי טיל חוף-ים מסוג C-802, הנזק שנגרם לא היה משמעותי והיא המשיכה בדרכה לנמל הסעודי בג'יזאן בליווי ספינת מלחמה סעודית. החות'ים קיבלו אחריות לתקיפה, אם כי טענו, שהירי בוצע לעבר ספינת מלחמה סעודית (רויטרס, 25 ביולי 2018). בעקבות האירוע הודיעה סעודיה, כי היא מקפאיה את תנועת מכליות הנפט בים האדום עד שהשיט בו יהיה בטוח. בכירים סעודים היפנו אצבע מאשימה נגד איראן בטענה, כי היא זו שמחמשת את החות'ים בטילים המשוגרים לעבר יעדים סעודים בים וביבשה.

המיכלית הסעודית שנפגעה מירי החות'ים (אלערביה, 25 ביולי 2018).

תגובת איראן לירי על המכליות הסעודיות

◀ בדומה למקרים דומים בעבר, בהם בוצע ירי טילים על-ידי מורדים חות'ים לעבר יעדים סעודים, הכחישה איראן כל מעורבות בתקרית. יו"ר ועדת המג'לס לביטחון לאומי ולמדיניות חוץ, חשמתאללה פלאחת-פישה

(Heshmatollah Falahatpisheh), טען, כי **אין במצר באב אל-מנדב ובים האדום אף טיל השייך לאיראן**. הוא ציין, כי מי שיורה טילים לעבר הסעודים הן קבוצות היודעות כי עתידן ייהרס אם "אי יציבות", כלומר איראן, יהפוך לבלתי יציב. לדבריו, קבוצות אלה (במשתמע המורדים החות'ים בתימן) מדברות באותה שפה כמו הסעודים, אך יודעות, שהסעודים לא ירחמו על חייהם, רכושם וילדיהם. לפיכך הם (החות'ים) מזדהים עם איראן ולא עם המשטר הסעודי (מהר, 29 ביולי, 2018).

התבטאותו החריג של קצין בכיר במשמרות המהפכה וההכחשות האיראניות

ב-7 באוגוסט 2018, פרסמה סוכנות הידיעות פארס ריאיון עם **נאצר שעבאני (Naser Shabani)**, קצין בכיר במשמרות המהפכה, שבו טען, כי **איראן היא זו שהורתה למורדים החות'ים בתימן לפגוע בשתי מכליות סעודיות במיצר באב אלמנדב ב-25 ביולי 2018**. "אמרנו לתימנים לפגוע בשתי מכליות סעודיות והם פגעו", צוטט שעבאני. עוד אמר הקצין הבכיר, כי **חזבאללה בלבנון והחות'ים בתימן הם העומק העורפי של איראן באזור**. זמן קצר לאחר פרסום הידיעה, הסירה סוכנות הידיעות פארס את הקטע בריאיון, שבו הודה שעבאני, כי משמרות המהפכה העבירו הנחיות לחות'ים לירות לעבר המכליות הסעודיות.

הקטע המודגש באדום "אמרנו לתימנים לפגוע בשתי מכליות סעודיות, והם פגעו" הושמט מהגרסה המעודכנת שהתפרסמה בפארס.

◀ בעקבות סערה, שעורר פרסום הידיעה המקורית ברשתות החברתיות ובכמה אמצעי תקשורת ערבים ומערביים, **פרסמה סוכנות הידיעות האיראנית הבהרה בה נכתב, כי דברי הקצין הבכיר סולפו הגם שהדבר לא נעשה במתכוון**. בהודעה נאמר, כי למעשה הוא הכחיש את הטענות, שנשמעו במערב בנוגע להנחיית איראן לחות'ים לפגוע בשתי המכליות הסעודיות, והדגיש, כי "בניה הרוחניים של המהפכה" באזור מסוגלים לבצע פעולות כאלה בעצמם. הבהרה פורסמה, לטענת פארס, כדי למנוע מ"אמצעי התקשורת האנטי-מהפכנים" לנצל את הפרשה, לאחר שצילום מסך של הידיעה המקורית הופץ ברשתות החברתיות.

◀ **רמזאן שריף (Ramazan Sharif), דובר משמרות המהפכה, הזדרז, אף הוא, להכחיש את הדיווח** הוא אמר, כי דברי שעבאני **הובאו באופן חלקי ומסולף**. הוא הוסיף, כי הקצין הבכיר אינו נושא כיום בתפקיד רשמי כלשהו במשמרות המהפכה (תסנים, 7 באוגוסט 2018).

איזה משקל יש להתבטאותו של נאצר שעבאני? מאז ראשית שנות השמונים מילא נאצר שעבאני תפקידי פיקוד מגוונים במשמרות המהפכה. בין היתר שימש שעבאני (ככל הנראה עד לאחרונה) כסגן מפקד מפקדת משמרות המהפכה בטהראן (ת'אראללה, Sarollah) וכסגן מפקד אוניברסיטת אמאם חוסין להכשרת קצינים במשמרות המהפכה, תפקיד בו כיהן (בהתאם לדיווחי התקשורת האיראנית) לכל הפחות עד חודש יוני 2018. מגוון תפקידים הללו מצביע על נגישותו הטובה של שעבאני למשמרות המהפכה ולאסטרטגיה האיראנית ומעיד לדעתנו על האוטנטיות של התבטאותו, המספקת הוכחה נוספת למעורבות הישירה של איראן בהפעלת המורדים החות'ים בתימן.

מעורבותה של איראן בירי לעבר המכליות הסעודיות

תקיפת המכליות הסעודיות ביולי 2018 התרחשה במקביל לאיומי איראן למנוע את יצוא הנפט מהמפרץ הפרסי ולסגור את מצרי הורמוז אם ייפגע יצוא הנפט שלה בעקבות השבת הסנקציות הכלכליות נגדה. לא מן הנמנע, לפיכך, כי הירי לעבר המכליות הסעודיות נועד להעביר מסר מרתיע בנוגע לביטחון נתיבי השיט וייצוא הנפט מהמפרץ הפרסי.

◀ יש לציין כי בחודשים האחרונים נשמעו בעיתונות האיראנית **איומים מפורשים לפגוע במכליות נפט סעודיות בים האדום**. ב-12 בדצמבר 2017 **קרא חסין שריעתמדרי (Hossein Shariatmadari)**, עורך היומון הרדיקלי **כיהאן**, לחות'ים בתימן לתקוף מכליות נפט סעודיות במפרץ עדן ובים האדום בתגובה להמשך התקיפות הצבאיות הסעודיות בתימן. בפגישה עם סטודנטים אמר שריעתמדרי, כי הדרך היחידה להגיב לתקיפות בתימן היא לפגוע במכליות הנפט של מדינות הקואליציה הערבית. אנצראללה (המורדים החות'ים) חייב לתקוף מכליות נפט סעודיות, משום שערך חייהם של מיליוני ילדים, נשים ויתר המדוכאים בתימן גבוה בהרבה מערכן של מכליות הנפט, וזהו המחיר הנמוך ביותר שעל סעודיה ובעלות בריתה לשלם, הצהיר שריעתמדרי (תסנים, 12 בדצמבר 2017). קודם לכן, ב-5 בנובמבר 2017, שיבח כיהאן ירי טיל על-ידי החות'ים לעבר שדה התעופה הסעודי בריאד ואיים, כי דובאי ואבו-דבי תהינה היעדים הבאים.

"ירי טיל של אנצראללה [המורדים החות'ים] לריאד, היעד הבא - דובאי" (שער כיהאן, 5 בנובמבר 2017).

◀ חרף הכחשת הידיעה המקורית, מספקת הודאתו של קצין משמרות המהפכה במעורבות איראן בירי החות'ים לעבר המכליות הסעודיות **הוכחה נוספת למעורבות הישירה של איראן במערכה הצבאית בתימן ולסיוע הגובר מצדה למורדים החות'ים**. בצל מלחמת האזרחים בתימן העמיקה איראן את אחיזתה גם בזירה

זו באמצעות משמרות המהפכה. תימן נתפסת על-ידי איראן כזירה משמעותית לפעילות במסגרת מדיניותה האזורית החותרת לבסס נוכחות יבשתית וימית במדינות ובנמלים השוכנים לחופי הים האדום ושולטים על נתיבי השייט המובילים מהמפרץ הפרסי למזרח התיכון ולאירופה. בנוסף לכך רואה איראן בתימן, ובפרט בחלקה הצפוני הגובל בערב הסעודית, זירה נוחה לפעילות חתרנית נגד סעודיה, יריבתה הפוליטית-דתית המרכזית במזרח התיכון.

◀ **בדומה למעורבותה בזירות פעולה אחרות באזור, מנהלת איראן גם את האסטרטגיה שלה בתימן באמצעות שליחים הזוכים למימון, להכשרה ולציוד וחימוש מתקדמים.** בשנים האחרונות הגישה איראן בהובלת כוח קדס סיוע למורדים החות'ים המשתייכים לאסכולה השיעית-זידית בתימן. ב-23 בינואר 2013 השתלטו משמר החופים התימני וכוחות ביטחון תימניים על ספינה בשם "ג'האן-1", שהובילה אמצעי לחימה, חומרי נפץ וציוד צבאי, חלקם מתוצרת איראנית, מאיראן למורדים החות'ים בצפון-תימן. בהודעת סוכנות הידיעות התימנית (2 בפברואר 2013) מסרו גורמי ממשל תימניים, כי הספינה הועברה באיראן לידי שמונה אנשי צוות תימניים, כדי ששיטו אותה לחופי תימן. על-פי פקידים אמריקאים, אמצעי הלחימה שנתפסו יוצרו באיראן ודפוס ההברחה שנחשף תואם מקרי הברחה קודמים של אמצעי לחימה מאיראן לתימן (The New York Times, 28 בינואר 2013).

אמצעי לחימה וציוד צבאי, שנתפסו על גבי הספינה "ג'האן 1" (sabanews.net ;yemensaeed.com, 7 בפברואר, 2013).

◀ הישגיהם הצבאיים והפוליטיים של השיעים החות'ים בתימן חייבו את סעודיה, שנמנעה באופן מסורתי ממעורבות צבאית ישירה מחוץ לגבולותיה, לשנות את מדיניותה. במרץ 2015 פתחה סעודיה במבצע "סופה נחרצת" בתימן, שכלל תקיפות אוויריות, שנועדו להדוף את החות'ים משטחים עליהם השתלטו מחשש להשתלטות שיעית על מפרץ עדן ומיצרי באב אלמנדב. המשטר האיראני גינה בחריפות את המתקפות הסעודיות בתימן ותבע מסעודיה לעצור מיד את הפעולות הצבאיות במדינה.

◀ המשבר בתימן פתח בפני איראן הזדמנויות חדשות לביסוס השפעתה. האמברגו, שהטילה סעודיה על תימן, והפיקוח הבינלאומי ההדוק על משלוחי סיוע מאיראן לתימן דרך הים הגבילו אומנם את יכולתה של טהראן לשגר סיוע למדינה, אך **על אף מגבלות אלה המשיכה איראן במאמציה להעביר סיוע למורדים החות'ים.**

בשנים האחרונות לכדו ספינות מלחמה של ארה"ב, צרפת, אוסטרליה וסעודיה האוכפות את הסגר הימי על תימן מספר ספינות ועליהן אמצעי לחימה שנשלחו מאיראן למורדים החות'ים. ב-26 בספטמבר, 2015, עצרו כוחות הקואליציה הערבית הנלחמים בתימן סירה איראנית ועליה נשק שהיה, ככל הנראה, בדרכו למורדים החות'ים בתימן. הסירה, שהוגדרה על-פי מסמכיה כסירת דייג, נעצרה בים הערבי בסמוך לחופי עומאן. לטענת הקואליציה הערבית, כלי השייט נבדק בידי המכס האיראני, וטהראן ידעה, לפיכך, על תכולתה. על-פי הדיווחים, היו על הסירה 14 אזרחים איראנים ונשק רב, לרבות פגזים, טילים נגד טנקים ומערכות נשק נוספות.

◀ בשנה האחרונה **דיווחו מקורות בתימן על הגברת המאמצים האיראנים להעביר משלוחי נשק מתקדם למורדים החות'ים כדי לסייע להם במערכה נגד הקואליציה בהובלת סעודיה**. בין היתר, סיפקה איראן לחות'ים טילי חוף-ים, סירות נפץ המופעלות בשלט רחוק, כלי טייס בלתי מאוישים ואמצעים לאיסוף מודיעין. איראן מספקת לחות'ים גם יעוץ צבאי באמצעות אנשי משמרות המהפכה ויועצים מארגון חזבאללה.

פגישת משלחת בראשות דובר אנצראללה (המורדים החות'ים), מחמד עבד אל-סלאם, עם מזכ"ל חזבאללה, חסן נצראללה, באוגוסט 2018, yjc.ir, 18 באוגוסט 2018.

◀ **במקביל התרבו מספר התקיפות נגד ספינות סעודיות ואחרות בסמוך לחופי תימן**. מאז 2016 הותקפו מספר כלי שיט אזרחיים בשימוש סעודיה ומאע"מ. **סעודיה שבה והאשימה במספר הזדמנויות את איראן**, כי היא זו העומדת מאחורי אספקת הטילים לידי החות'ים המשוגרים גם לעבר שטח סעודיה. ב-25 במרץ, 2018, הטילה סעודיה על איראן את האחריות לשיגור שבעה טילים על-ידי המורדים החות'ים בתימן לעברה שטחה. במכתב למועצת הביטחון של האו"ם קראה סעודיה לדרוש מאיראן דין וחשבון על אספקת הטילים הבליסטיים לחות'ים. דובר הקואליציה הסעודית, תרכי אלמאלכי, (Turki al-Malki) הזהיר, כי סעודיה שומרת לעצמה את הזכות להגיב נגד איראן "בזמן ובמקום המתאימים". במסיבת עיתונאים הציג הדובר חלקי טילים, ששוגרו לעבר סעודיה, וכן טילים שנתפסו בידי הקואליציה טרם הגעתם לתימן, כהוכחות למעורבות איראן באספקת טילים למורדים החות'ים (רויטרס, 26 במרץ; פארס, 27 במרץ 2018).